

Asia: VN/20427/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta kansalliseksi toimintasuunnitelmaksi helteen terveyshaittojen ehkäisemiseksi

Lausunnonantajan lausunto

1 Tausta

Suunnitelmaluonnoksessa on tuotu hyvin esiin helteen terveyshaittojen ehkäisemisen merkitys sekä työn kompleksisuus ja vastuut lukuisten eri toimijoiden kesken. Kansallisten toimijoiden lisäksi paikallisella tasolla työssä huomioitavia ryhmiä ovat mm. sote-palveluiden asiakkaat ja henkilökunta, pelastuspalvelut, riskiryhmiin kuuluvat kuntalaiset, palvelukiinteistöjen vuokranantajat ja kaupunkisuunnittelu. Näkökulmat on käsitelty perusteellisesti ja asiantuntevasti.

Huomiona, että toimintasuunnitelmassa puhutaan yleisellä tasolla helteen terveysvaikutuksista, mutta kytkökset muihin mahdollisiin työn alla oleviin suosituksiin puuttuvat; esimerkiksi uv-säteilyn haittojen vähentäminen.

2 Toimintasuunnitelman tavoitteet

-

3 Riskiryhmät ja haavoittuvuutta lisäävät tekijät

Haavoittuvuutta lisäävissä tekijöissä on mainittu asunnottomuus. Helsingissä kokemus on, että kun kesäaikaan useat matalan kynnyksen paikat ja ruokajaot ovat kiinni, kaduille jalkautuvilta työntekijöiltä pyydetään tavanomaista useammin vettä ja ruokaa. Asunnottomilla ja erityisesti päihteitä runsaasti käyttävillä ei ole aina pääsyä puolijulkisiin tiloihin viilentymään, käyttämään vessaa tai hakemaan vettä. Toimintasuunnitelmassa esiin tuotujen haittavaikutusten lisäksi, olisi hyvä tunnistaa myös, että erityisesti ulkona yöpyvillä asunnottomilla helteet lisäävät riskiä saada vakavia palovammoja auringosta ja heillä ei ole mahdollisuuksia hoitaa niitä.

4 Riskienhallinta sekä varautumisen ja sopeutumisen koordinointi

Vaikuttava helteeseen varautuminen ja kesien lämpenemiseen sopeutuminen on luonnoksessa mainitun mukaisesti tärkeää integroida osaksi pitkäjänteistä strategista työtä ja toiminnan suunnittelua, kaikilla hallinnon tasoilla.

Helteeseen varautumisen suunnitelmat VALSU-portaalissa ovat kannatettava ajatus. Varautuminen ja suunnittelu on ylipäätään hyvä yhdistää jo olemassa oleviin rakenteisiin.

Toimintasuunnitelmassa esitetyt monet kansallisen ja alueellisen yhteistyön muodot sekä hyvinvointialueiden ja kuntien sisällä tehtävän kehitystyön, koordinoinnin ja viestinnän uudet tehtävät vaativat tekijöitä. Toimintasuunnitelmassa on hyvin tunnistettu rahoitustarve helteisiin sopeutumisen ja varautumisen toimien kustannusten kattamiseen sekä yksittäisiin investointeihin tai kehittämisprojekteihin, mutta myös pysyvien toimintamallien jatkuvaan ylläpitoon ammattitaitoisen henkilökunnan toimesta.

5 Hellevaroitussjärjestelmä

Kappaleessa 5 esitetty LUOVA järjestelmän käytön laajentaminen hellevaroituksiin on kannatettava ajatus. Valmiussuunnittelu (VALSU) on hyvä yhdistää jo olemassa oleviin rakenteisiin.

6 Viestintä

-

7 Helleaaltoihin liittyvä valmius ja varautuminen

Uimarantojen lisääntyvän käytön on toimintasuunnitelmassa tunnistettu lisäävän helteillä painetta mm. kuntien uimavalvontaan ja uimarantojen ylläpitoon. Samalla on tärkeää tunnistaa myös pelastuslaitosten työmäärän kasvu, kun uimarantojen lisääntynyt käyttö tulee nostamaan pelastuksen ja ensihoidon tehtävämääriä.

8 Pidemmän aikavälin toimenpiteet

Kaavoituksen ja rakennuskannan ominaisuuksien hallinnan kautta saadut vaikutukset pureutuvat haittojen synnyn ehkäisyyn ja saadut hyödyt ovat pitkäaikaisia. Hyvinvointialueilla palvelukiinteistöjen kunto sekä vuokra- ja omistussuhteet hyvin moninaisia ja sisäolosuhteiden seurannan ja hallinnan kehittäminen vaatii suunnitelmassa tunnistetun mukaisesti laajaa yhteistyötä eri osapuolten välillä, sopimushallintaa sekä merkittäviä investointeja, erityisesti olemassa olevaan tilakantaan.

Sini-viherrakenteen lisäämisessä on riskien hallinnan näkökulmasta tärkeää muistaa kaupunkisuunnittelun ja pelastuslaitoksen välinen aktiivinen yhteistyö.

9 Työterveys ja työsuojelu

Työsuojelun näkökulmasta valmisteltavassa luonnoksessa on nostettu esiin olennaisimmat asiat. Luonnoksessa kuvataan helletyön kriteerit ja työturvallisuuslain velvoittamat työantajan

toimenpiteet. Tärkeintä on selvittää ja tunnistaa työolosuhteista aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät ja tehdä riskinarviointi.

10 Seuranta ja arviointi

-

11 Toimenpiteet

Toimintasuunnitelman toimenpidesuosituksista viestintää ja niiden toteutuksen seurantaan varten olisi selkeää, jos toimenpiteet numeroitaisiin.

Viilennyskeskusten avaaminen on nähtävä vielä varsin ylätasoisena ajatuksena ja on pohdittava tarkemmin hyvinvointialueiden roolia tällaisten perustamisessa ja ylläpitämisessä. Lähtökohtaisesti viilennyskeskusten tulisi olla kunnan toimintaa, sillä henkilöstöresurssinäkökulmasta sote-ammattilaisia tarvitaan hellekriisissä varsinaiseen sote-työhön.

Liite Toimijoiden ja sidosryhmien roolit ja vastuut hellevarautumisessa

Hyvinvointialueiden tehtäviä ei voi esittää lisättävän ilman tarvittavan rahoituksen ja muun toiminnallisen resurssoinnin huomiointia.

Yleisiä huomioita

-

Vuori Virpi
Helsingin kaupunki, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala